

Iva Panchártková
Bernard Horst
Souvislosti života a díla

posudek bakalářské práce
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK

Iva Panchártková se zaměřila na osobnost a dílo prozaika Bernarda Horsta, jedné z málo známých, resp. zapomínaných postav české literatury 20. století. Pokusila se soustředit informace a výklady dostupné v sekundární literatuře, ukázat Horstovo místo v proměnách dobového kontextu a zároveň nabídnout zamyšlení nad současnými možnostmi uchopení a působení tzv. okrajové literatury.

První část předložené práce rekapituluje autorův životaběh, představuje (parafrázuje) vybrané dobové recenze (především z dvacátých a třicátých let) – chybí však úsilí o komplexnost a hlavně rozlišení v mnohém zcela odlišných typů uvedených a citovaných kritiků, vedle nichž se navíc najednou přeskokem ocitají „Janouškovy Dějiny“ a další novější práce. Následuje popis románů, povídek, charakteristika postav a prostředí Horstových próz. Pracovní rozčlenění Horstovy tvorby do tří etap je vcelku funkční. Druhá část práce je interpretační, zaměřuje se na texty v reprezentativním výběru, patrná je snaha ukázat podstatné rysy jejich poetiky. Na tomto základě autorka dospěla k jistému relevantnímu zobecnění, v němž podtrhuje charakteristické momenty Horstovy tvorby a nastínila její proměny.

Cíl práce je formulován poněkud zmateně, dosažen je tudíž jen zčásti: „Výsledná podoba bakalářské práce by tedy ve své konečné podobě měla být syntézou poznatků, které jsme se snažili kriticky posoudit a sepsat podle souvislostí. Bakalářská práce by tak měla vytvořit určitou mozaiku, která se pokusí alespoň o částečné vykreslení marginálního autora prostřednictvím jeho díla v reakci na čtenářský subjektivně zabarvený pohled, který je místy podchycený a specifikovaný literárními příručkami, akademickými slovníky a literární kritikou a literární kritikou (zejména, ne však výlučně, z 30. let 20. století)“ (s. 13). Ocenit je třeba snahu klást otázky, kriticky číst dosavadní výklady a dojít k vlastnímu vyjádření a literárněhistorickému obrazu.

V mnohém je pojetí práce ještě dosti neujasněné a roztěkané, což částečně vyplývá z rozsahu materiálu a obtížnosti otázek, jež se autorka snaží postupně zpřesňovat. Každopádně by bylo prospěšné omezení na podstatné období Horstovy tvorby, tedy od konce dvacátých let do počátku čtyřicátých let, vyjasnění tématu a hlediska, pomohlo by i podstatnější porozumění dobové situaci a proměnám v české literatuře od dvacátých až do sedmdesátých let, porozumění některým klíčovým pojmům atp. Autorka registruje obtíže, které vyplývají z toho, že Horst od poloviny čtyřicátých let zpravidla přepracovával své starší texty, hlubší textologický průzkum by samozřejmě již přesáhl možnosti bakalářské práce, nicméně rozhodnutí pracovat s novějšími verzemi kvůli jejich snazší dostupnosti je značně problematické. Užitečný a přínosný je komentovaný soupis vydání Horstových

knih v příloze (naopak přepis anotací z přebalů některých knih je poněkud samoučelný).

„Stručná poznámka k použité metodologii“ není metodologická, pouze popisuje zvolený postup a identifikuje některé překážky, jež bylo potřeba překonat, a to ještě poněkud naivně podtržením opozice subjektivní – objektivní: „práce se snaží o interpretaci díla a osobnosti B. Horsta na základě subjektivní čtenářské zkušenosti dobových literárních recenzí a drobných narážek v literárních příručkách či slovnících, a nikoli tedy o objektivní náhled“ (s. 14). Bakalářská práce by měla spíše akcentovat získané odborné literárněhistorické schopnosti (to naznačuje zmíněné „usouvztažňování“) než čtenářskou subjektivitu. Problematické je užívání některých pojmů: lze např. uvažovat „o zpětné literární kanonizaci“ B. Horsta? V této souvislosti není rovněž zřejmé, o čem se polemizuje v kapitole Polemika o zpětné kanonizaci B. Horsta (s. 53–54), s čím autorka nesouhlasí? („Polemicky“ se také vztahuje vůči heslu – samozřejmě slovníkové zkratce – Emanuela Macka v Lexikonu české literatury, ale ve svém výkladu jeho charakteristiky vlastně spíše potvrzuje...) Termíny naturalismus či realismus mají širší dosah, nelze je omezit jen na určitý časový úsek, není proto tak zvláštní, že tyto tendence se projevují i v meziválečné tvorbě B. Horsta. Jak je to s dekadencí, kterou autorka zmiňuje jako jeden ze „stylových postupů“, který autor prý také užíval (s. 9), kdy a jak? Postrádáme rovněž reflexi otázek tzv. okraje. Je Bernard Horst autorem „marginálním“, jak autorka několikrát uvádí? Nebo „by mohl ledacos nabídnout i dnešnímu čtenáři“ (s. 56)?

Rozkolísanosti literárněhistorického postupu odpovídá patrná nejistota formulační (např. „Celkovému srovnání celé tvorby všech období necháváme otevřený prostor pro další bádání“, s. 13). Shledáváme i nedostatky formální (překlepy atd.), rovněž v práci s citacemi (např. větu „B. Horst se narodil 15. února roku 1905 v Mostě“, s. 15, v uvedeném zdroji nenajdeme), nejednotný je způsob uvádění bibliografických údajů. Vyskytují se také věcné chyby (Arne Novák nenapsal „Akademické dějiny“).

Přes uvedené výhrady lze konstatovat, že se autorce podařilo prokázat uspokojivou schopnost literárněhistoricky zpracovat zadané téma, v podstatných momentech popsat a interpretovat tvorbu Bernarda Horsta. Bakalářská práce Ivy Panchártkové vyhovuje nárokům kladeným na tento typ závěrečné práce. *Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení dobře.*

PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.

V Praze 29. srpna 2016